

Sygn. akt I ACa 283/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Fijałkowska /spr./
Sędziowie:	SA Piotr Górecki SA Hanna Małaniuk
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. N., A. N. (1), K. N.**

przeciwko (...) **spółce akcyjnej z siedzibą**

w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. akt XII C 713/10

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanego na rzecz powodów P. N. i A. N. (1) odsetki ustawowe od przyznanych zadośćuczynień w kwocie po 9.000 zł, a na rzecz powódki K. N. w kwocie 7.000 zł za okres od 27 grudnia 2009 r. do 20 grudnia 2012 r.,

b) zasądza od pozwanego na rzecz powoda P. N. odsetki ustawowe od kwoty 4.000,30 zł za okres od 28 grudnia 2009 r. do 20 grudnia 2012 r., a na rzecz powodów P. N. i A. N. (1) odsetki ustawowe od kwoty 805,20 zł za okres od 5 stycznia 2010 r. do 20 grudnia 2012 r.,

c) w punkcie IV ustęp 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 10.547 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 2.378 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Piotr Górecki Elżbieta Fijałkowska Hanna Małaniuk

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powodów P. N. i A. N. (2) kwoty po 9.000 zł, na rzecz K. N. kwotę 7.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I), tytułem odszkodowania zasądził od pozwanego na rzecz powoda P. N. kwotę 4.000,30 zł, na rzecz powodów P. N. i A. N. (1) solidarnie kwotę 805,20 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt II), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt III), kosztami postępowania obciążył powodów w 7/10 części, a pozwanego w 3/10 części i z tego tytułu: nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) kwotę 542 zł (pkt IV.1.), zasądził od powodów na rzecz pozwanego kwotę 253 zł z tym, że zapłata tej kwoty przez któregoś z powodów zwalnia pozostałych od obowiązku zapłaty (pkt IV.2).

Apelację od wyroku wnieśli powodowie, zaskarżyli go w części oddalającej w punkcie III wyroku powództwo w zakresie odsetek ustawowych od kwoty roszczenia głównego w wysokości po 9.000 zł na rzecz powodów P. N. i A. N. (1) oraz 7.000 zł na rzecz powódki K. N. za okres od dnia 27 grudnia 2009 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (tj. co do kwoty odsetek w wysokości skapitalizowanej po 3.487,56 zł na rzecz P. N. i A. N. (1) oraz 2.712,55 zł na rzecz K. N.); oddalającej w punkcie III wyroku powództwo w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 4.000,30 zł na rzecz powoda P. N. za okres od dnia 28 grudnia 2009 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (tj. co do kwoty w wysokości skapitalizowanej 1.550,14 zł) oraz od kwoty 805,20 zł solidarnie na rzecz P. N. i A. N. (1) za okres od dnia 5 stycznia 2010 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (tj. co do kwoty w wysokości skapitalizowanej 309,73 zł); dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach procesu, zawartego w punkcie IV wyroku. Powodowie zarzucali orzeczeniu:

- błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 359 § 1 i 2 k.c. przez oddalenie powództwa w zakresie żądań powodów o zasądzenie od pozwanego odsetek ustawowych od zasądzonych kwot zadośćuczynienia od dnia 27 grudnia 2009 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. oraz od zasądzonych kwot odszkodowania od dnia 28 grudnia 2009 r. do 20 grudnia 2012 r. i od dnia 5 stycznia 2010 r. do dnia 20 grudnia 2012 r.;
- nieprawidłowe zastosowanie art. 817 § 1 k.c., bez uwzględnienia przepisów art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.), które wyraźnie wskazują terminy wypłat odszkodowania, czyniąc wypłaty należne z tytułu wypadków komunikacyjnych wypłatami terminowymi, a więc wymagalnymi wraz z upływem zakreślonych ustawowo terminów;
- brak zastosowania art. 100 in fine k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku powoda o zwrot kosztów procesu w całości, pomimo że ostateczny wynik sprawy zależał wyłącznie od uznania Sądu, a roszczenia powoda były zasadne i zostały uwzględnione przez Sąd w przeważającej części.

Wskazując na te zarzuty powodowie wnieśli o zmianę wyroku w punkcie I poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów dodatkowych odsetek ustawowych od kwot zadośćuczynienia od dnia 27 grudnia 2009 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (tj. kwot po 3.487,56 zł na rzecz P. N. i A. N. (1) oraz 2.712,55 zł na rzecz K. N.); zmianę wyroku w punkcie II poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda P. N. dodatkowych odsetek ustawowych od kwoty odszkodowania od dnia 28 grudnia 2009 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (tj. co do kwoty w wysokości skapitalizowanej 1.550,14 zł) oraz poprzez przyznanie na rzecz powodów P. N. i A. N. (1) dodatkowych odsetek ustawowych od kwoty odszkodowania od dnia 5 stycznia 2010 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (tj. co do kwoty w wysokości skapitalizowanej 309,73 zł); zmianę zaskarżonego postanowienia w przedmiocie kosztów procesu punkt IV wyroku i zasądzenie kosztów procesu w całości na rzecz powodów, poprzez zasądzenie kosztów postępowania w łącznej kwocie 10.547 zł od pozwanego na rzecz

powodów in solidum oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odniesieniu do nieprawomocnego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy ustalił, co następuje.

19 sierpnia 2009 r. miał miejsce wypadek komunikacyjny, którego uczestnikiem był A. N. (3) - syn powodów P. i A. N. (1) oraz brat powódki K. N., kierujący motocyklem H.. Sprawcą wypadku była M. T., kierująca samochodem marki R. (...), która dojeżdżając do skrzyżowania dróg nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu i zderzyła się z motocyklistą poruszającym się po drodze głównej - A. N. (3).

Samochód osobowy, którym poruszała się M. T. był ubezpieczony w pozwanym (...) S.A. z siedzibą w P..

Poszkodowany A. N. (3) zmarł w szpitalu w dniu 27 sierpnia 2009 r.

Pismami z 23 listopada 2009 r. i 25 listopada 2009 r. powodowie zgłosili szkodę w pozwanym Towarzystwie (...).

Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego, pismem z 24 marca 2010 r. zwany poinformował powodów o tym, że ustalił wysokość odszkodowania i zadośćuczynienia należnego powodom na kwotę 86.259,41 zł w tym: 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia dla powoda P. N., 6.050,98 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu dla powoda P. N., 8.052 zł tytułem zwrotu kosztów pomnika nagrobnego dla powoda P. N., 1.790,35 zł tytułem zwrotu kosztów odzieży pogrzebowej dla powoda P. N., 366,08 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu do placówek medycznych dla powoda P. N., 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia dla powódki A. N. (1), 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia dla powódki K. N..

Pozwany nie uznał roszczenia powoda P. N. o zwrot kosztów badania (...) i transportu poszkodowanego związanego z tym badaniem.

Kwota przyznanego odszkodowania i zadośćuczynienia została przez pozwanego zmniejszona o 50% w związku z ustaleniem, że poszkodowany A. N. (3) przyczynił się do zaistniałego w dniu 19 sierpnia 2009 r., ponieważ jechał z nadmierną prędkością. W związku z powyższym pozwany wypłacił powodom łącznie 43.129,70 zł w tym: 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia dla powoda P. N., 3.025,49 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu dla powoda P. N., 4.026 zł tytułem zwrotu kosztów pomnika nagrobnego dla powoda P. N., 865,17 zł tytułem zwrotu kosztów odzieży dla zmarłego oraz członków rodziny dla powoda P. N., 183,04 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu do placówek medycznych dla powoda P. N., 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia dla powódki A. N. (1), 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia dla powódki K. N..

Ustalenia dotyczące stopnia przyczynienia poszkodowanego A. N. (3) do wypadku pozwany poczynił na podstawie opinii biegłego z dziedziny technicznej i kryminalistycznej rekonstrukcji wypadków drogowych mgr. inż. R. Ł. z dnia 14 grudnia 2009 r., przeprowadzonej na zlecenie Komendy Miejskiej Policji w postępowaniu karnym toczącym się w sprawie wypadku drogowego z dnia 19 sierpnia 2009 r.

Poza odszkodowaniem i zadośćuczynieniem od pozwanego, powodowie uzyskali odszkodowanie w kwocie 5.000 zł z tytułu ubezpieczenia zmarłego jako studenta wyższej uczelni.

Z przeprowadzonej w sprawie opinii biegłego rzeczoznawcy z zakresu rekonstrukcji zdarzeń drogowych R. R. wynika, że bezpośrednią przyczyną wypadku do jakiego doszło 19 sierpnia 2009 r. było niezgodne z przepisami zachowanie kierującej samochodem osobowym M. T., jednak poszkodowany A. N. (3) przyczynił się do zaistnienia wypadku.

Analiza możliwości uniknięcia kolizji pozwala na stwierdzenie, że kierujący motocyklem poszkodowany miał możliwość uniknięcia wypadku, jadąc z prędkością dozwoloną w miejscu wypadku i reagując bezzwłocznie na zagrożenie, a do znacznego pogorszenia się możliwości uniknięcia wypadku przyczyniła się niedozwolona prędkość jazdy motocykla. M. T. w większym stopniu niż poszkodowany A. N. (3) przyczyniła się do powstania przedmiotowego wypadku, bowiem jej niezgodne z obowiązującymi przepisami ruchu drogowego zachowanie zapoczątkowało sytuację

kolizyjną na drodze w momencie przekroczenia przez jej pojazd prawej krawędzi drogi głównej. Szacunkowo stopień przyczynienia do zaistnienia wypadku ze strony M. T. wynosił 60%, a ze strony poszkodowanego A. N. (3) wynosił 40%.

W rozpatrywanej sprawie pozwany na podstawie poczynionych w postępowaniu likwidacyjnym ustaleń, wypłacił powodom połowę należności z tytułu odszkodowania i zadośćuczynienia, wobec stwierdzenia że poszkodowany A. N. (3) przyczynił się do wypadku w 50%. Sąd ustalił, że stopień przyczynienia poszkodowanego był nieco niższy - wynosił 40%. Z uwagi na powyższe należności wypłacone powodom przez pozwane Towarzystwo (...) musiały ulec odpowiedniemu zwiększeniu.

Sąd Okręgowy uznał, że tytułem zadośćuczynienia (art. 446§ 4 k.c.) należy przyznać powodom kwotę po 40.000 zł na rzecz każdego z rodziców zmarłego oraz 20.000 zł na rzecz siostry zmarłego. W związku z przyczynieniem się poszkodowanego do powstania szkody w 40%, w oparciu o przepis art. 362 k.c. należność z tytułu zadośćuczynienia podlegała zmniejszeniu o 40%, a więc w stosunku do rodziców zmarłego obejmowała kwotę 24.000 zł (40 000 x 60%), a w stosunku do siostry zmarłego kwotę 12.000 zł (20 000 x 60%). Z uwagi na wypłacenie przez pozwanego w postępowaniu likwidacyjnym kwot - po 15.000 zł na rzecz każdego z rodziców zmarłego i 5.000 zł na rzecz siostry zmarłego Sąd zasądził tytułem zadośćuczynienia na rzecz P. i A. N. (1) po 9.000 zł (24.000 – 15.000) oraz kwotę 7.000 zł na rzecz siostry zmarłego (12.000 – 5.000). W pozostałym zakresie powództwo o zadośćuczynienie podlegało oddaleniu.

W oparciu o przepis art. 446 § 1 k.c. zasadne było zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda P. N. tytułem uzupełnienia należnego odszkodowania łącznie 4.000,30 zł tj. kosztów badania (...) i transportu medycznego, kosztów przejazdu do placówek medycznych w czasie hospitalizacji poszkodowanego i w okresie pomiędzy datą jego śmierci a pogrzebem, kosztów pogrzebu syna, kosztów odzieży żałobnej. Sąd uznał również za zasadne roszczenie powodów P. i A. N. (1) w zakresie kosztów pomnika nagrobnego i z tego tytułu zasądził uzupełniająco na ich rzecz 805,20 zł.

O należnych odsetkach Sąd orzekł mając na uwadze art. 481 k.c. W postępowaniu likwidacyjnym pozwany oparł swoje ustalenia w zakresie przyczynienia poszkodowanego do powstania szkody na opinii biegłego rzeczoznawcy przeprowadzonej w postępowaniu karnym, zatem ustalenia pozwanego w odniesieniu do powyższej kwestii miały rzetelną podstawę. Uzupełnienie należnych kwot w niniejszym postępowaniu było wynikiem ujawnienia nowych okoliczności w tym procesie. Odsetki od wskazanych kwot należało zatem zasądzić od dnia następnego po dacie wyrokowania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł mając na uwadze wynik postępowania na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kwoty łącznie wynoszącej 98.596 zł, z czego Sąd zasądził na ich rzecz 29.805,20 zł. Zatem powodowie przegrali proces w 7/10, a więc w takim zakresie powinni ponieść koszty postępowania.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy w granicach apelacji Sąd odwoławczy uznał, że zasługiwała ona na uwzględnienie w całości. **Sąd Apelacyjny** za własne przyjął ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, a w odniesieniu do zarzutów podniesionych w apelacji **zważył, co następuje.**

Nie ma podstaw do zasądzenia od przyznanych zadośćuczynień i odszkodowań odsetek ustawowych dopiero od dnia następnego po wyrokowaniu. Te roszczenia są roszczeniami, których wymagalność należy ustalić na podstawie art. 455 k.c. W myśl tego przepisu termin spełnienia świadczenia wyznacza przede wszystkim treść zobowiązania. Termin ten może też wynikać z właściwości zobowiązania. Jeżeli nie można go oznaczyć według pierwszego lub drugiego kryterium, to wówczas zobowiązanie ma charakter bezterminowy. O przekształceniu takiego zobowiązania w zobowiązanie terminowe decyduje wierzyciel przez wezwanie dłużnika do wykonania. Na gruncie Kodeksu cywilnego z chwilą nadejścia terminu spełnienia świadczenia roszczenie wierzyciela wobec dłużnika staje się wymagalne (art.120 k.c.). Wynikająca z art. 455 k.c. reguła, według której dłużnik ma świadczenie spełnić niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela do wykonania, ulega modyfikacji w odniesieniu do świadczeń przysługujących poszkodowanemu

od zakładu ubezpieczeń. W okolicznościach niniejszej sprawy, termin wymagalności tych świadczeń i zarazem ich płatności określał art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.). Zgodnie z treścią tego przepisu zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tej okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie.

Istota zobowiązania ubezpieczenia majątkowego wymaga współdziałania wierzyciela (ubezpieczonego lub innej osoby uprawnionej do otrzymania świadczenia). Jest to ogólna cecha zobowiązań (art. 354 § 2 k.c.), nabierająca szczególnego znaczenia w stosunkach ubezpieczeniowych. Ciążący na zakładzie obowiązek terminowego świadczenia zależy od spełnienia dodatkowych przesłanek dotyczących współdziałania poszkodowanego, w tym zwłaszcza konkretnego roszczenia określonego kwotowo (art. 14 ust. 1 i 2 cyt. ustawy) oraz obiektywnych możliwości ustalenia okoliczności koniecznych do ustalenia odszkodowania (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 1999 r., III CKN 315/98, OSNC 2000, Nr 2, poz. 31).

W świetle niespornych okoliczności faktycznych i dowodów, które były przedmiotem rozpoznania przez Sąd I instancji uznać należy, że świadczenia te powinny być przyznane w okresie 30 dni od dnia zgłoszenia. Nie ma podstaw do przyjęcia, że jakieś nowe okoliczności zostały wyjaśnione w toku postępowania cywilnego. Zmieniło się tylko i wyłącznie ustalenie, co do stopnia przyczynienia się poszkodowanego i była to różnica 10 %. Natomiast zasada odpowiedzialności sprawcy wypadku była niewątpliwa od początku. Zasadzenie zatem odsetek od przyznanych świadczeń dopiero od dnia wyrokowania nastąpiło z naruszeniem wskazanych wyżej zasad. Powodowie swoje żądania w zakresie kwoty zadośćuczynienia jak i pozostałych roszczeń wobec pozwanego sformułowali w pismach z dnia 23 listopada 2009 r., 25 listopada 2009 r. i 1 grudnia 2009 r. (k. 25 – 26, 27 – 29, 30 – 31 akt oraz akta szkodowe).

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że: zasądził od pozwanego na rzecz powodów P. N. i A. N. (1) odsetki ustawowe od przyznanych zadośćuczynień w kwocie po 9.000 zł, a na rzecz K. N. w kwocie 7.000 zł za okres od 27 grudnia 2009 r. do 20 grudnia 2012 r. oraz zasądził od pozwanego na rzecz P. N. odsetki ustawowe od kwoty 4.000,30 zł za okres od 28 grudnia 2009 r. do 20 grudnia 2012 r., a na rzecz powodów P. N. i A. N. (2) odsetki ustawowe od kwoty 805,20 zł za okres od 5 stycznia 2010 r. do 20 grudnia 2012 r.

Na uwzględnienie zasługiwał również zarzut niezastosowania art. 100 in fine k.p.c. W sprawie o zasądzenie zadośćuczynienia, określenie należnej sumy zawsze zależy od oceny Sądu. W sytuacji, kiedy powodowie, co do zasady proces wygrali uzasadnione jest żądanie zasądzenia na ich rzecz kosztów procesu w całości. Pozwany odmówił zadośćuczynieniu roszczeń powodów w pełnej wysokości. Od chwili zgłoszenia szkody pozwany zwlekał z wydaniem decyzji w sprawie. Dopiero po czterech miesiącach od zgłoszenia szkody wypłacił powodom częściowo zadośćuczynienie i odszkodowanie oraz odmówił zaspokojenia dalszych roszczeń (pismo z dnia 24 marca 2010 r. – k. 14 akt). Jediną możliwością uzyskania przez apelujących odpowiedniego zadośćuczynienia i odszkodowania było wniesienie powództwa do Sądu. Powodowie swoje roszczenia sprecyzowali i żądali zapłaty kwot w rozsądnych granicach. Roszczenia powodów zostały w części uwzględnione. Zatem w sprawie zaistniały przesłanki do zastosowania art. 100 in fine k.p.c. tj. do nałożenia na pozwanego zwrotu powodom w całości kosztów procesu. Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie IV ust. 2 w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 10.547 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (opłata od pozwu 4.930 zł, zaliczka na poczet wynagrodzenia biegłego 2.000 zł, 3.617 koszty zastępstwa procesowego).

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na sumę 2.378 zł składa się opłata od apelacji – 578 zł i koszty zastępstwa procesowego 1.800 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 5 w zw. z 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U., Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Piotr Górecki Elżbieta Fiałkowska Hanna Małaniuk